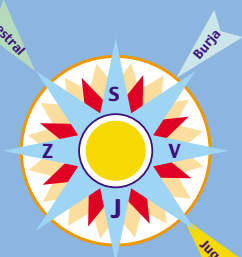

Moje prijateljstvo z morjem

Prevladujoči vetrovi v Tržaškem zalivu:

- burja:** padajoč sunkovit veter s SV, ki ohladi in premeša vodo Tržaškega zaliva;
- jugo:** toplejši in vlažen veter z IZ, ki nariva vodne gmote proti severu; če piha dalj časa, lahko morje ob plimi poplavi nižje predele mest in prometnic;
- maestral:** veter s SZ je znak stabilne vremenske situacije, pomemben poleti.

Tržaški zaliv je enkraten

V Tržaškem zalivu se Sredozemlje stika z Dinaridi in Alpami. Vse tri pokrajine s svojimi značilnostmi močno zaznamujejo naravne poteze Tržaškega zaliva, zato je tudi biotska raznovrstnost zaliva izjemna.

Ranljivo območje

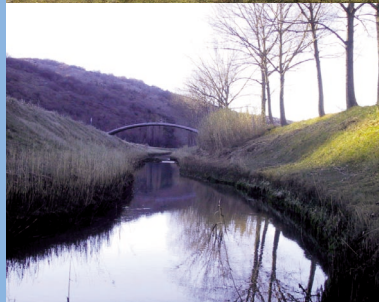
Zaradi zaprte lege in majhne globine je Tržaški zaliv izjemno občutljiv ekosistem, še posebej v poletnem obdobju, ko je temperatura vode povišana, in v času stabilnega vremena s slabo zračno cirkulacijo. Poleg obremenitev s kopnega povečuje ogroženost okolja tudi naraščajoč pomorski promet.

Abrazijski tip obale

Prepadni in krušljivi klifi iz laporja in peščenjaka odločilno zaznamujejo podobo slovenske obale.

Akumulacijski tip obale

Zaradi velikih količin sipkih nanosov, ki jih odlaga predvsem reka Soča (v Sloveniji pa v znatno manjšem obsegu Rižana, Badaševica in Dragonja), je iz drobnopsečenih sedimentov nastala obala, ki s počasi spuščajočim se dnom prehaja v plitvo morje.

Izliv reke Pad

V povprečju prinese reka Pad v Jadran vsako sekundo 1460 m³ voda. Te vode so močno obremenjene z industrijskimi, kmetijskimi in komunalnimi odpadki.

Izliv reke Soče

Reka Soča močno zaznamuje Tržaški zaliv. V obdobjih intenzivnega deževja prinese vanj tudi obilo plavin in naplavin, ki najprej vplivajo na gladino (lahko ogrozijo tudi plovbo manjših plovil), nato pa nasedejo na obali.

Kras

Ker je bila kraška pokrajina med Trstom in Divačo prva strokovno opisana, so besedo *kras* v svetovni literaturi sprejeli in jo kot termin za tip apnenčaste pokrajine uporabljajo povsod po svetu. Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni (ZRC SAZU) nadaljuje znanstveno tradicijo raziskovanja krasa, in je med vodilnimi v svetu.

Kraške vode

Kraške podzemne vode se pretakajo po sistemih, ki imajo zelo majhno samočistilno sposobnost, so zelo ranljivi in dovzetni za onesnaženje.

Površinske vode

Slovensko Istro zaznamuje s flišno podlago rečna mreža Rižane, Badaševica in Dragonje s pritoki. Visoke vode se pojavljajo predvsem pozimi, poleti pa reke domala usahnejo.

Zrak

Glavni vir onesnaževanja je promet, ki je najbolj gost na glavnih prometnicah. Tu prihaja tudi do največjih emisij ogljikovodikov, CO₂, NOX in CO. Onesnaženje se nekajkrat poveča julija in avgusta, ko se zaradi visokih temperatur tvori še ozon.

Kmetijstvo

Tradicionalna kultura teras je bila na flišnih pobočjih zelo dobro prilagojena okolju, saj je zmanjševala erozijo in povečevala obdelovalne površine, poleg tega pa je izredno ugodno vplivala na zadrževanje vlage.

Soline

Sečoveljske soline so najbolj severne soline Sredozemlja. Pridobivanje soli je imenitno prilagojeno okolju (uporaba sončne energije in vetra) in je zaradi stranskih produktov (solinsko blato, težka solna voda) zagotovilo tudi odlično osnovo za začetek in razvoj zdraviliškega turizma v Portorožu. Tudi zaradi sonaravnega pridobivanja soli je to območje ostalo eno najpomembnejših dristišč cipljev v Jadranu.

Ladjedelnice

Veliko gozdno bogastvo in zaledju in potreba po gradnji plovil sta v srednjem veku v Piranu, Izoli in Kopru vzpodbudila razvoj ladjedelništva. Danes je ladjedelnica v Izoli občasno eden glavnih virov onesnaževanja morja in podmorja.

Ribištvo

Zaradi mešanja voda odlikuje Tržaški zaliv pestra populacija rib. Ulov v slovenskem delu zaliva je ocenjen na okoli 2000 ton letno, enako količino pa bi lahko vzgojili tudi v ribogojnicah. Vendar pridelavo in uživanje školjk občasno ogrožata onesnaženje in pojav toksičnih alg.

Luka Koper

Hitra rast Luke Koper, katere letni pretovor že presega deset milijonov ton, je obali prinesla pomemben gospodarski napredek, posledica tega pa so tudi znatne obremenitve okolja.

Pitna voda

Osrednji kraški vodni vir regionalnega Rižanskega vodovoda v konici turistične sezone, ki sovpada s sušnim obdobjem v regiji, komaj zadosti vsem potrebam. Dodatne količine vode zagotavlja povezanost s Kraškim vodovodom in z izviri v dolini Dragonje, razmere pa je izboljšala tudi posodobitev vodovoda. Na oskrbo z vodo je močno vplivala uvedba ekonomske cene vode, ki je na tem področju danes najdražja v državi. To je vplivalo na opuščanje nesmotnega namakanja s pitno vodo ter umazanih in z vodo potratnih tehnologij.

Ogrožanje pitne vode

Osrednji vodni vir najbolj ogroža promet, zlasti cestna povezava med Kozino in Rupo ter železniška povezava med Koprom in Divačo. Obe prometni poti namreč prečkata ožje zaledje črpališča.

Zavarovana območja

Zavarovana območja so zeleni vegetacijski otoki, ki blažijo vplive prometa, hrupa in različnih emisij. Poleg tega zadržujejo padavine in vlago, poleti znižujejo temperaturo in tako ustvarjajo prijaznejšo mikroklimo, pomembno za bivanje in razvoj turizma.

Škocjanski zatok

Razglasitev Škocjanskega zatoka za naravni rezervat je odlična razvojna priložnost. Ob vnovični premišljeni razvojni zasnovi Kopra, ki vodo in vodni prostor vključuje kot pomemben dejavnik, bi Škocjanski zatok lahko bistveno povečal kakovost življenja v mestu in njegovi okolici.

Morska biološka postaja/ Nacionalni inštitut za biologijo

je osrednja slovenska ustanova za raziskave biologije morja. Morska biološka postaja zbira tudi podatke o onesnaženju morja z različnimi snovmi, o virih onesnaženja in učinkih le-tega na morsko okolje in organizme, o spremembah stanja morskega okolja skozi čas. Ti podatki so ključni za celovito oceno dosedanjega razvoja in načrtovanje.

*Povzetek dejavnosti delavnice
»VODA, KLJUČ DO TRAJNOSTNEGA RAZVOJA«,
UNEP-MAP/Ministrstvo za okolje in prostor
(Fiesa, januar 2002)*

V treh delovnih skupinah so aktivno sodelovali predstavniki občin Koper, Izola, Piran, ministrstev za okolje in prostor, gospodarstvo, promet, kmetijstvo, obrambo, inšpekcijskih služb, predstavniki turističnih združenj, šol in nevladnih organizacij. Mnenje udeležencev o **»vrednotah okolja«** je moč strniti v prizadevanja za:

- zagotavljanje sobivanja kulture in narave;
- ohranjanje kakovosti morja in obale kot naravnega vira in naravne vrednote;
- zagotavljanje pomembnosti obale in morja kot identitete.

Udeleženci so opozorili na naslednje **»pomembne okoljske probleme«**:

- fizični posegi v občutljiva območja vodnega sveta (obalna črta in vodni svet Rižane, Badaševce ter Dragonje);
- onesnaževanje voda zaradi neustreznega sistema zbiranja in čiščenja odpadnih voda;
- nezadostno varovanje virov pitne vode;
- koncentriranje poselitve v obalnem pasu;
- razvojni konflikti med kmetijsko/industrijsko/turistično rabo.

Poudarili so, da so **»vrednote, ki jih moramo ohraniti«**, naslednje:

- dati vodam prostor za njihovo dinamično delovanje,
- omogočiti prost dostop do morja,
- ohraniti naravne morfološke značilnosti in habitate na stiku morja s kopnim,
- ohraniti čisto morje,
- obnoviti lokalne vodne vire in zajetja v zaledju.

*Založnik: Ministrstvo za okolje in prostor RS
Avtor zasnove in besedila: mag. Mitja Bricelj
Oblikovanje in ilustracije: Andrejka Čufer, Leonard Rubins
Fotografije: M.Bricelj, T. Makovec, V. Bernetič
Lektorica: Mateja Dermelj
Naklada: 2000
Tisk: Medium d. o. o. Žirovnica
Litografija: B&T, Bled*

Publikacija je izdana ob finančni podpori programa Združenih narodov za okolje, Sredozemskega programa – UNEP-MAP, kar pa ne pomeni, da se UNEP-MAP v celoti strinja z vsebino zloženke.

UNEP/ MAP Coordinating Unit
tel.: 301-7273100
faks: 301- 7253196-7
e-pošta: unepmedu@unepmap.gr
www.unepmap.gr

Priložnosti in naslovi

Slovenska zakonodaja in politika

Zakon o varstvu okolja (1993) upošteva temeljna načela Agende 21: načelo celovitosti okolja, sodelovanja, preventive, načelo »povzročitelj plača«, načelo obveznega zavarovanja, obveznega subsidiarnega ukrepanja, spodbujanja javnosti in načelo varstva pravic. Resolucija o pomorski usmeritvi Republike Slovenije (1991) opozarja na pomen pomorsko usmerjenega gospodarskega razvoja in navaja pomembne dejavnosti, ki naj bi ga zagotavljale. Program varstva okolja za območje Slovenske Istre (2001) obravnava problematiko vodnih virov, zaščito kakovosti voda (režimi zavarovanja v lokalnih skupnostih, industriji, ob prometnicah), oskrbo z vodo, čiščenje odpadnih voda, načine izpuščanja prečiščenih odpadnih voda v morje, problematiko zavarovanih območij ter regijski koncept ravnanja z odpadki. Območna pisarna Agencije Republike Slovenije za okolje povezuje izvajanje upravnih nalog, vodi javne službe za varstvo obalnega morja pred onesnaženjem, zbira okolju pomembne podatke in koordinira režim v zavarovanih območjih. Regionalna razvojna agencija mora pri načrtovanju razvoja upoštevati načela za celovito upravljanje z obalo in značilnosti okolja Slovenske Istre.

Evropska zakonodaja

Direktiva Evropskega parlamenta in Evropskega sveta (2000/60/EC) vzpostavlja okvir za skupno delovanje na področju voda in pomeni velik korak h trajnostni rabi vodnih virov v Evropi. Uvaja namreč obvezno izdelavo načrtov za upravljanje povodij, ki vključujejo tudi obalne vode miljo od obale.

Mednarodno sodelovanje

Mešana slovensko-italijansko-hrvaška komisija za zaščito Jadranskega morja in obalnih območij pred onesnaženjem deluje na področjih raziskovanja kakovosti Jadranskega morja, koordinacije sistemov za preprečevanje onesnaženja, okoljske varnosti pomorskega prometa in na področju integralnega upravljanja z obalo. Jadransko-jonska pobuda govori tudi o poglobljenem subregionalnem sodelovanju na področju okolja. Konvencija o varstvu morskega okolja in obalnih območij Sredozemskega morja skrbi za varstvo morskega okolja in obalnih območij Sredozemskega morja, za zmanjševanje emisij in trajnostno rabo vodnih virov. Slovenija je leta 1993 postala članica ti. Barcelonske konvencije.

Regionalni morski programi

Sredozemski akcijski program združuje delo dvajsetih držav. Leta 1995 je bil program razširjen, in sicer tako, da je razumevanje odnosov med okoljem in razvojem pojmovano v smislu trajnostnega razvoja. Regionalni center za hitri odziv in primeru pomorskih nesreč in onesnaženj morja (REMPEC/RAC) ponuja partnerjem vso informacijsko in logistično pomoč pri okoljskih nesrečah na morju. Regionalni center Modri plan (Blue Plan/RAC) je načrtovalsko usmerjen center, ki pripravlja orodja in kazalce za razvoj. Regionalni center Prioritetni Akcijski Program (PAP) se ukvarja predvsem s celostnim načrtovanjem obalnih regij in je vodilni center za pripravo državnih in meddržavnih načrtov za razvoj obalnih območij v Sredozemlju. Regionalni center za Zavarovana območja (SPA) razvija metodologijo za zavarovanje in pripravo ter izvajanje upravljalških načrtov v zavarovanih območjih. Regionalni center za daljinsko zaznavanje okoljskih podatkov (ERS) z uporabo satelitskih posnetkov dopolnjuje podatke o okoljskih procesih v Sredozemlju, predvsem za potrebe načrtovanja. Regionalni center za čistejšo tehnologije (CP/RAC) s posredovanjem znanja in metodologij širi vedenje o uporabi čistejših tehnologij, njihovi prednosti in uporabnosti.

Odgovorne ustanove

Hidro Koper - Podjetje za gradbeništvo in vodno gospodarstvo
Obrtniška ulica 15, 6000 Koper
tel.: 05 / 613 30 00, faks: 05 / 613 30 11

Ministrstvo za okolje in prostor
Agencija RS za okolje, Območna pisarna Koper
Pristaniška 12, p. p. 115, 6000 Koper
tel.: 05 / 639 84 96, faks: 05 / 639 84 95

Ministrstvo za okolje in prostor
Inšpektorat RS za okolje in prostor, Območna enota Koper
Trg Brolo 4, 6000 Koper
tel.: 05 / 663 23 40, faks: 05 / 663 23 41

Zavod RS za varstvo narave, Območna enota Piran
Trg bratstva 1, 6330 Piran
tel.: 05 / 673 15 37, faks: 05 / 673 15 36

Občuduj me trajno

Slovensko Sredozemlje in trajnostni razvoj

»Trajnostni razvoj je razvoj, ki zadošča današnjim potrebam, ne da bi pri tem ogrožal možnosti prihodnjih generacij, da zadostijo svojim potrebam.«
Svetovna komisija za okolje in razvoj (WCED) v svojem poročilu Naša skupna prihodnost (Our Common Future), 1987

Morje je za prebivalce Slovenije izjemno pomembna vrednota, naravni vir in naravno bogastvo. Je tako dragoceno, da ga je mlada država upodobila v grbu in na zastavi. Stik vode in kopnega je za človeka že od nekdaj privlačen. Obala ponuja izjemne razvojne možnosti, od naselitvenih, prometnih do rekreativno-turističnih. Slednje temeljijo prav na doživljajskem učinku na človeka, ki nastane ob stiku vode in kopnega (water front). Zato je cena zemljišč na obali visoka. Ta dinamični stik morja in kopnega v Sloveniji opredeljuje pomembna pravna kategorija - »naravno javno dobro«.

Pričujoča zloženka je zato zgodba in vzpodbuda hkrati. Je zgodba o enem najmanjših sredozemskih zalivov, za katerega sta značilni odlična geografska lega in izredna biotska raznovrstnost. Je tudi vzpodbuda: posameznike in organizacije bi rada navdušila za ustvarjalno odkrivanje rešitev, ki bodo morju ponudile možnost trajnostnega razvoja. Le z naravi prilagojenim gospodarjenjem bomo namreč lahko uresničili vse priložnosti, ki nam jih morje, ta naravna dragocenost, lahko ponudi. To pa je izziv oz. priložnost, od katere si lahko vsi veliko obetamo.

Zaliv na vrhu Sredozemlja

V Tržaškem zalivu se Sredozemlje zajeda najgloblje v Evropo, zaradi česar ima zaliv izredno pomembno prometno vlogo. Morski ekosistem Tržaškega zaliva si skupaj s pripadajočim povodjem delijo Italija, Slovenija in Hrvaška. 47 kilometrov, kolikor je dolga slovenska obala, pomeni tisočinko celotnega obrežja Sredozemlja.

